

پروژهی دادگایکردنی سه‌دام و داروده‌سته‌که‌ی له تیروانیینی یاساناس و پسپورانه‌وه

پۆزی ۲۱/۸/۲۰۰۳ له فهره‌هنگی
یاده‌وه‌ری کوردا رۆژیکی میژووبیه چونکه
ئه‌نجامده‌رانی تاوانی ئه‌نقال و
جینۆسایدکردنی کورد له دادگا‌دا داواکار
وشکایه‌تکارانی کورد رووبه‌روویان بوونه‌وه
و سه‌رانی رژیمی به‌عسبش به سه‌دامی
دیکتاتۆره‌وه وه‌ک تاوانبار له‌و دادگایه‌دا
نامه‌ده‌بوون.

ئه‌سه‌ر چۆنییه‌تی به‌رپۆه‌چوونی ره‌وتی
دادگا‌که له نێو خه‌لکیدا گازه‌نده
ده‌بیسریت که پارێزه‌رانی کورد و
شایه‌ده‌کان و پرۆسه‌ی وه‌رگێرانه که له
ئاستی پێویست نه‌بوون، پسپۆری یاسایی
و که‌سانی پسپۆر له‌ باری دا‌کۆکیکردن
ئه‌سه‌ر ئه‌نقالمان وه‌رگرت که هه‌ریه‌که
و به‌ بۆچوونی خۆی و له‌ پووی شاره‌زایی
و پسپۆری خۆیه‌وه له‌مه‌ر پرۆسه‌ی
دادگا‌یکردنه‌که دوان..

راپۆرت/نامق هه‌ورامی

*** وه‌رگێرێن /** ئه‌و وه‌رگێرانه‌ی که قسه‌ی شایه‌ده‌کانیان ده‌کرده عه‌ره‌بی
له ئاستیکی لاوازا بوون، بۆیه پێویسته ئه‌گه‌ر تا ئیستا نه‌گۆردرا‌بن
ده‌بیت بگۆردرێن، چونکه وه‌رگێرێن له دادگا‌کاندا رۆلی سه‌ره‌کی ده‌بینێ
به‌تایبه‌ت ئه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ی له دادگا‌که‌دا قسه‌ ده‌که‌ن په‌یوه‌ندار بن به
مه‌سه‌له‌کانه‌وه ئیدی شاهید بیت یان تاوانبار، بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌وه‌ی که
شاهیده‌که ده‌بلیت وه‌ک خۆی وه‌رگێرێریت چونکه په‌کیک له‌و شتانه‌ی
دادگا ئیعتیمادی ده‌کاته سه‌ر قسه‌ی شاهیده‌که‌یه

*** داواکاری گشتی /** ئه‌و مورافه‌عه‌یه‌ی ئیدیعیای عام به‌شیتوه‌یه‌کی
پیکویتی و وردی چویه ناو مه‌سه‌له‌کان و ئه‌وه‌ی له‌ ده‌روونی و ناخی
هه‌ر په‌کیک له ئیمه‌دا بوو ئه‌وان خستیانه‌ روو، من وه‌ک یاسا ناسیک
زۆر له‌ داواکاری گشتی رازیم و ئه‌وه‌ی که هه‌ریه‌ک له ئیمه‌ ده‌بویست له
پووی شیکردنه‌وه و یاساییه‌وه له‌وئ باسکرا سه‌باره‌ت به‌ تاوانی
ئه‌نقال، داواکاری گشتی به‌وردی چویه‌ ناو مه‌سه‌له‌کانه‌وه
خوێندنه‌وه‌یه‌کی عه‌قلانی یاسایی بۆ تاوانه‌که کرد.

*** ده‌سته‌ی به‌رگری تاوانباران:** ده‌سته‌ی به‌رگریکردن له‌سه‌دام و
داروده‌سته‌که‌ی زۆر لاواز و ناشاره‌زا بوون و له مه‌سه‌له‌کان نه‌گه‌یشتبوون
و به‌لگه‌شم ئه‌وه‌یه که دادگا هۆشدارای دایه ده‌سته‌ی به‌رگری تاوانباران و

سه‌ره‌تا به‌رێز شیروان حه‌یده‌ری سه‌رۆکی لیژنه‌ی یاسایی له
په‌رله‌مانی کوردستان گوتی:

ئه‌وه‌ی وه‌ک یاساییه‌ک من ده‌مویست داواکاری گشتی له‌ دادگا‌دا
باسیکرد. پێم وایه‌ جارێ زوه
حوکم له‌سه‌ر چۆنییه‌تی
به‌رپۆه‌چوونی دادگا‌که به‌دین،
چونکه پرۆسه‌که جارێ
له‌سه‌ره‌تادایه.

شیروان حه‌یده‌ری

به‌لام به‌شیتوه‌یه‌کی گشتی
ده‌توانین قسه‌له‌سه‌ر هه‌ندیک
لایه‌نی دادگا‌که بکه‌ین.

*** دادوهر /** ئه‌و دادوهری
سه‌ریه‌رشتی دادگاییه‌که
ده‌کات به‌راستی خاوه‌ن
ئه‌زمونه‌ و به‌شیتوه‌یه‌کی
گونجاو دادگاییه‌که
به‌رپۆه‌ده‌بات.

به یه کتیکان گوت تۆ ئه وراقه کانت خویندوه ته وه ئه ویش له وهلامدا گوتی نه خبیر، دوباره پیتی گوتوه که ئه وراقه کانت نه خویندوه ته وه چون هاتیه دادگاوه و بهرگری ده که ی له تاوانباریکی وا؟
لیتیره به لگه دروست ده بیته بۆیه ده لیتین لاوازه و بهرگری کردنه که شی مهسه له یه کی سیاسییه نه ک یاسایی بۆ ئه وه ی گپه و گرفت بۆ دادگا دروست بکه ن.

*** پارێزهری قوربانیه کان/** ئه و پارێزهره کوردانه ی که پارێزهری خه لگه ئه نفالکراوه که ن تا راده یه کی باش کار ده که ن و هیوادارین له مه وودا وریاتر و وشیارتر بچنه ناو مه سه له کان و موداخه لاتنی باشتربکه ن و له کاتی قسه کردنی شایه ده کاندایه و نوکرده وه ی زیاتر بده ن. وه ک له سه ره تاوه گوتم جارێ ژوه حوکم له سه ر پرۆسه که بده یین به لام به شپه به یه کی گشتی ئاستی دادگا که باشبو له وه ش گرنگتر قسه ی خودی تاوانبارانه ئه مه وپرای زۆری به لگه و دیکۆمیتنت له سه ر تاوانه کانی ئه نفال و دیاره وه ک ده زانی ئه نفال ه کان هه شت قۆناغن و ئیمه جارێ له سه ره تای قۆناغی یه که مداین.

که ده لیم قسه ی تاوانباران مه به ستم له وه یه به وردی کاری له سه ر بکریت، یه کتیک له تاوانباره کان گوتی: ئیمه بۆیه ئه وه مان ئه نجامدا له بهر ئه وه ی موهه ده د بوین که شه ری عیراق ئیرادا به وه ی به نداوی دوکان و ده ره ندیخان بروخیتن و به عدا ژیرئاو بکه ویت.

باشه ئه وه له ده ره ندیخان و دوکان ئه وه بو ئه ی له بادینان بۆ؟ بۆ به هه شت قۆناغی نه خشه بۆ کیشراوی جیاجیا ئه و پرۆسه یه ئه نجامدرا؟ ئه مه قۆناغه کانی له ناو بردنی نه ته وه یه کن واته قۆناغه کانی جینۆسایدی کوردن.

بهرگری له خو کردنی تاوانباران خو ی له خویدا دیکۆمیتنته له سه ر ئه و تاوانه .

عه لی حه سه ن مه جید ده لیت: ئه نفال له ۱۹۸۸ دایه بو له ۱۹۸۷ دایه بو، که واته ئه مه ش به لگه یه ..

پێویسته پارێزهره کورده کان له سه ر ئه م قسانه موداخه لات بکه ن.
کا که ره ش نه قشبه ندی - نه قیبی سه ندیکای پارێزهرانی کوردستان:
پارێزهره کورده کان له وه وریاتر و شاره زاتر که خه لک ته سه وری ده کات:

به راستی به رتیه و چوونی دادگا که زۆرباشه، ده بیته ئه وه روون بکریته وه.

بۆ نمونه ئه وانه ی له وئ قسه ده که ن شه هید نین، ئه وانه داواکارن و کاتییک پارێزهرانی تاوانباران مونا قه شه یان ده که ن بۆ ئه وه یه شایه تی دانه که یان لاواز بکه ن و هه ندیک شتی تیدایه نه چه سپیت که له زبانی تاوانباراندا یه .

ههروه ها پارێزهره کانی ئیمه جارێ نۆیه تیان نه هاتوه کاتییک تاوانباران قسه ده که ن ئه و کاته پارێزهری قوربانیه کان مونا قه شه یان ده که ن.

ده گوتریته پارێزهره کانی تاوانباران دهم هه راشن و ئه وانه ی ئیمه بیده ننگن، مه سه له که به و جو ره نییه

ئه گه ر پارێزهریک قسه ی زیاد بکات مانای چالاکی نییه به پێچه وانه وه پارێزهر له دادگادا چه نده بتوانیت سه نگی خو ی راگریته و به یاسایی بچو لیته وه ئه وه نده سه نگی ن ده بن، به لام که له ته له فزیۆن هه موو ئه و شتانه نیشان نادریت له ته له فزیۆندا بۆیه خه لکی ئیمه به و شپه به یه حوکم ده ده ن له سه ر ره وتی دادگا که .

بۆیه خه لک دلنیا ده که م پارێزهرانی کورد که مه تر خه مییان نه کردوه و ئه مه ش سه ره تایه و کاری باشتربیش ده کریته و سه دام و داروده سه ته که شی ناتوانن نکۆلی له و تاوانانه بکه ن، چونکه بریار و به لاغه سه ر یازیه کانیان ماون هه ر ئه وانه به سن بۆ تاوانبار کردنیان ئه مه جگه له وه ی هه ندیک له تاوانباره کان به یح ئه وه ی به خو یان بزانی هه ندیک ئیعترا فیان کرده له کاتی قسه کردندا ..

بۆ نمونه سا بر دوری ده لیت: ئیمه به رنامه مان دانا بۆ چاره سه ری ئه و کیشه یه، ئه مه ئیعترا فه ... باشه به رنامه دانرا بۆ ئه وه ی رتیکه له هاتنی هیزی ئیران بگریته بۆ هاتنی بۆ ناو ده ره ندیخان و دوکان، باشه ئه ی خه لکه کی ئه و ناو چانه که را گو تیزکران چییان لیکردن؟

به دلنیا یه وه پارێزهرانی ئیمه ئه وه ده که نه پرسیار و ده لیت باشه ئیوه ده تانویت سنوره کان بیاریزن و خه لکه که دور بخه نه وه به لام ئه و خه لکه ت چی لیکرد، کوان؟

ده بیته تاوانباران وه لامیان چی بیت؟

یان که سیک پرسیار له داوا کار کرد که ئه و فرۆکانه ی بالیسانی بۆر دومان کرد عیراقی بون یان ئیرانی ئه گه ر داوا کار گو تیشی ئیرانییه به لام ئایا ده کریته ۱۲ فرۆکه ی ئیرانی به قولایی ۲۰۰ کم بیته خاکی عیراقه وه به لام فرۆکه و هیزی عیراق نه توانیت به ره له ستیان بکات؟

ئایا عیراق له و کاته دا بۆ به یان نامه یه کی ده رنه کرد و بلێ ۱۲ فرۆکه ی ئیرانی به قولایی ۲۰۰ کم هاتنه خاکی عیراقه وه و ئه و کاره یان کرد؟ ئه مانه هه مووی به لگه ن بۆ دادگا .

هه رچی داوه ره که شه به راستی لیهاتوه و ده یه ویت دادگایه کی شه رستانیا نه نیشان بدات.

هه رچی مه سه له ی وه رگرترا نیشه له سه ره تاوه باش نه بو له سه ر داوای پارێزهرانی کورد ئه وانه گۆردران چونکه سه رنج بده یین وه رگرتیه که هه ندیک وشه شی ده گۆری ئیدی له نه زانیسه وه بیت یان به ئه نه قه ست بویت.

دادوهر عه بدولباست فه رهادی به رتیه و به ری دادی گشتی

دوای تاوانی دو جیل تاوانی ئه نفال له لایه ن دادگای تاوانی عیراقی بالا دادبینی ده که سه بارت به م دانیشتنانه ی دادگا چه ند خالیکم تیبینی کرد،

*** شه رعیه تی دادگا/** وه ک دادگا که ی دو جیل پارێزهرانی دا کو کیردنی له تاوانباران تانه یان له شه رعیه تی دادگا دا که ئافوتیکی بی سوو ده له رووی یاسا چونکه ئه م دادگایه به پیتی یاسای ژماره ی (۱۰) سالی (۲۰۰۵) دامه زراوه که

عه بدولباست فه رهادی

کا که ره ش نه قشبه ندی

ياساكه له لايهين په رله مانى هه لښير دراوى عيراقى په سه ندر كراوه هم په رله مانه ش دسه لانيكي دانپيتر اوه له لايه نه نيوده وله تيبه كان و ناوخو، بويه پيم و ايه داواكارى پاريزه ران و تاوانباران ناسنى سارد كوټينه وه بيه ده ياره ي هم خاله.

* دادخووانى كورد زور بوټرانه و نازايانه له بهر دهم دادگا كارساته كه يان خسته پرو، به لام پيوسته ناگادار بكرينه وه كه مبه ستي پاريزه رانى تاوانباران له پرسياره لابه لكان نه وه بيه بيسه لمين هيز و سوپاى ئيرانى له ناوچه كه بوون وه ك بهرگرى له شار و شاروچه كى عيراقى نه وان هم كارانه يان كرووه بويه پيوسته هه ولښيرى له دادگا نه و تاوانانه ي كوڅوڅى و دڅى مروڅايه تى كه دواى وه ستانى شه پرى عيراقى / ئيران واته دواى ۱۹۸۸/۸/۸ زق بكرينه وه له دادگا تا نه و هه ولڅى پاريزه ران يان بوچهل بيته وه و نه و تاوانانه ي پيش هم بهر واره ش بوون باس له شوټنه دووره كانى له سنورى ئيران بكرى، هه روه ها هه ولښيرى په له نه كرى له قسه كردنى دادخووانان تا وهرگيرپه كان به ته ووى قسه كان و مبه ست له قسه كانى وهرگيرپن، چونكه له كاتى وهرگيرپن وهرگيرپه كان زورجار نه يان ده توانى قسه كانى دادخووانان ده قا و ده ق وهرگيرپن.

* چهند جاريك ده سته واژه ي (مخربين) له لايه ن تاوانباران و پاريزه ران يان به كارها ت و دوو جارش سه روڅكى دادگا بويه پيوست بوو له سه ر پاريزه رانى كورد بهر په چيان بديا نه وه و ايان كرد بويه جاريكى ديكه پيشمه رگه به (مخرب) ناوزده نه كرى و پيوسته پاريزه رانمان هه وليان بديا بويه جه خت له سه ر كاره تاوانكاره كانى له ماده ي (۱۱) و (۱۲) ياساكه ها تووه بكن كه ماوه ي زور يان له بهر دهمه بو هينانه وه ي به لگه بو دادگا خو دكرى له نه خو شخانه ي فرياكه وتنى هه ولښير چهند كارمه نديكى كوڅ بيه ن بو دادگا له وانه ي ناگادارن برينداره كانى گازى كيمياوى ناوچه كانى باليسان و شيخ و سنانان هينرانه نه خو شخانه و له لايه ن نه فسه رانى (امن و استخبارات) نه يانه يشت چاره سه ر يان بكن و نه خو شه كان يان بو گرتوخانه (حجز) كه كوڅه فه رمانگه ي به يته رى هه ولښير بوو له نزيك په رله مانى ئيسستا گواسته وه روژانه چهند زامداري ك گيان يان ده سپارد و خه لكى گه ره كه كه كه زور يه يان ئيسستا دانيشتوروى هه مان شوټن ناگادار بوون به تانى و چه رچه فيان ددا پوليسه پاسه وانه كان تا لاشه ي شه هيد ه كانى له ناوټين و له لايه ن پيا ونى رژيم له ژير خاك يان ده نان.

* دهنگوڅى نه وه هه يه كوڅه مستشاره كان و نامرفه وچه كان ده برينه دادگا سه باره ت بهم خاله ش پرگه ي شه شه مى ماده ي ۱۵ به ئاشكرا باس له وه ده كا هه ر كه ستيكى به شدارى له تاوانه كان كردى سوود له هيچ ليټبورديكى پيش ده رچوونى ياساى دادگا كه نابيينى.

هه ر له م باره يه وه عومر محمده سهر نووسه رى نه نفالستان گوټى:

زور گسرنه گه تاوانى جينو سايد كردنى گه لى كورد، وه ك جينو سايد كردنى به شيك له كوڅى مروڅايه تى به جيهان بناسين، هم كوڅه لكوڅيبه ي

عومر محمده

به عس ده ستي پيټر دبوو بيكه ينه كيشه به كى گرنه گ و پروژده يه ك بو چاره سه ر كردنى نه و مه ترسيب ه ي هه تا نه مروڅ له سه ر كورد به رده و امه ، به لام له وه ش گرنه گتر بو ئيمه نه وه بيه ره هنده فيكريه كانى جينو سايد و ره فتاره هه نو كه بيه كانى نيازي جينو سايد له ريشه هه لكتيشن.

هه لبت بو ته ركيكى له مجوره گرنه گ و له هه مان كاتيشدا گرانه ، به ر له هه موو شتيك ده بيت له ريشه كيش كردنى ره فتار و كه لتوروى به عسيزمه وه ده ست پيټكه ين، كه بيگومان كه لتوروى به عس كار به گه رى به سه ر كوڅه لگاي عيراقى و ته نانه ت به سه ر هه ر تاكيكى كوڅه لگاوه به جيه تيشتوه و هه تا نه مروڅ له نيو خانه واده و سيسته مى په روه رده و دام و ده رگاي سياسى و ئيدار بيه دا به زقى ده يان بينين.

بويه بو خوټندنه وه ي هه ر كوڅه لكوڅيه ك ده ره ق به ئيمه له لايه ن به عسه وه چ له هه لبعه بوو بيت يان له نه فالدا و له گونديكى كورديستان، پيوستمان به دامه زران دن و بنيا تنانى زياد له ده رگايه ك يان سه نته ريكى ليټوټرينه وه و ليټوټرينه وه و تاوتوټر كردنى هه مه لايه نه ي زانستيبانه (سايكولوژى، بايلوژى، فسيولوژى و سياسى كوڅه لايه تى و روڅنسيرو) هه يه، له هه مووشى ترسناكتر نه وه يه، كه وا ئيمه بيتن جينو سايد كردنى خو مان له گه و ره ي قه واره ي كارساته كان و زورى ژماره ي قوربان يه كاندا بناسينه وه، له كاتيكدا تاوانى جينو سايد نه وه نده گه و ره يه به پتى ياسا ته نها نياز له جينو سايد كردن ده چيته خانه ي تاوانى جينو سايد وه و به هه مان نه و ياسايانه ليټيچينه وه له كه ل ده كريت كه بو نه نجامدانى تاوانى جينو سايد دامه زران، واته كه سيك يان ده وله تيټك نه ك هه ر تاوانه كه ي نه نجامدا بيت، به لكو نه گه ر هه ر نيازي جينو سايد كردنيسي هه بو وي و له ليټوټرينه وده دادگا نيازه كه ي ساغ بكرينه وه، نه و به تاوانى نه نجامدانى جينو سايد سزا ده دريت و بيته وه ي هيچ حصانه يه ك بيگريته وه، قورسترين سزاي بو بريار ده دريت له دادگا دا.

بويه ئيمه پيوستمان به و تيگه يشتنه گشتيبه هه يه كه وا نه گه ر رژيمي كى سياسى وه ك به عس چ به چه كى كيمياوى بتخنكيټى و بريندار و كوټرتبكا و چ له بټ ناوى و تينوټيټيدا له قه لكانى نوگره سه لمان كوټرت بكا يان بتخنكيټى و لاشه كه ت بخاته به رده مى سه گه ره شه كان هه ر جينو سايد كردنه و به سزاي خوڅى ده گات، له وه ها حالتيكيشدا دادگا بريارى ياسايى خوڅى ده دات، نه ك وا تيټبگه ين خيټيكه و به كوردى ده كات.

بويه ئيمه بهر له وه ي له يادى نه فالدا برينى كه سو كارى نه نفال كراوه كان بكوليتينه وه و ره خنه له شا يه تدانه كان يان بگرين له

دوسيه ي نه فالدا پيوستمان به وه ي بټ هيچ سله مينه وه يه ك ره فتاره كانى به عس له نيو خو ماندا بناسين و ده ستنيشانيان بكه ين و ده ست به كوشتنيان بكه ين.

- به رټز زه مان عه بده بهر پرسی رټك خراوى نه نفال كانيش بهم جوڅه باسى دادگايه كه ده كات

رژيمي به عس له ماوه ي ۳۵ سالى حوكم رانيدا له عيراق هه ميشه وه لامى

زه مان عه بده

خواستنه‌کانی گه‌لی کوردی به ناگر و ناسن داوه‌ته‌وه، رۆژ له دواى رۆژیش هه‌وله‌کانی چرک‌دۆته‌وه بۆ له‌ناوبردنی گه‌لی کورد و گۆپینی سیمای کوردانه‌ی کوردستان، به راگواستن و ته‌عریبکردن و فرکردن که به‌پیتی جارنامه‌ی پاراستنی مافی مرۆڤ له سالێ ۱۹۴۸ هه‌موو ئەم کرده‌وه دژه‌ مرۆییانه ده‌چنه‌ خانه‌ی (جینۆساید)ه‌وه. به‌عس بچ گوێدانه به‌ها پیرۆزه‌کانی مرۆڤایه‌تی مامه‌له‌ی له‌گه‌ڵ دانیشتووانی کوردستان کردووه. دیاره‌ شالاوی به‌ کۆمه‌ڵ کوشتن ترساناکترین کردیه‌ که رۆژیمی به‌عس پیاده‌ی کردووه له‌ کوردستان هه‌ر له‌ بێ سهر و شوین کردنی کورده‌ فه‌یلیه‌کان له‌ سالێ ۱۹۸۰ و دواتریش بارزانییه‌کان له‌ سالێ ۱۹۸۳ و له‌ سالێ ۱۹۸۸ یش پرۆسه‌ی نه‌فاله‌دی که‌ سه‌رتاسه‌ری کوردستانی گرته‌وه و کوردستان ژبانی تیا سراپه‌وه به‌ گشتی جگه‌ له‌ هه‌ر چوار پارێزگا که‌ و هه‌ندێ له‌ قه‌زاکان. دیاره‌ شالاوه‌کانی نه‌فاله‌ ترساناکترین کردووه‌ی جینۆساید بوو به‌ حوکمی نه‌وه‌ی ژینگه‌ و بالنده‌ و گیانه‌به‌ر و مرۆڤ هه‌مووی نه‌فاله‌ کرا که‌ ئیستا له‌ هه‌مه‌به‌ر نه‌و کاره‌ساته‌ مرۆییه‌ تاوانباران خراونه‌ته‌ به‌رده‌م دادگای تابه‌ته‌ له‌ به‌غدا که‌ ده‌کرێ ئیستا قسه‌ی له‌سه‌ر بکه‌ین جگه‌ له‌ قۆناغه‌کانی نه‌فاله‌ی ۱۹۸۸ له‌ کاتی راپه‌ڕینی سالێ ۱۹۹۱ دیسان رۆژیم کۆمه‌ڵێ خه‌لکی بچ سهر و شوین کردووه، به‌لام به‌داخه‌وه له‌م دادگایه‌ ته‌نه‌ا باسی بچ سهر و شوینکردنی شیع‌ه‌کان کراوه‌ بۆیه‌ ده‌بێ ئیمه‌ی کورد هه‌ولێدین بچ سهر و شوینکراوانی کورد له‌ کاتی راپه‌ڕین به‌شێ بن له‌و دادگاییکردنه‌. دیاره‌ رۆژی ۲۰/۸/۲۱ رۆژێکی میژووویه‌ له‌ دیرۆکی گه‌لی کوردستان به‌ حوکمی نه‌وه‌ی نه‌وانه‌ی کوردیان نه‌فاله‌ کرد یان کوردیان به‌ بز و شتی تر ده‌ژمارد ئیستا له‌ به‌رده‌م دادگادا وه‌کو گیانه‌به‌ریکی حۆل چۆکداوه‌ن. نه‌وان به‌ده‌سه‌لاتی ره‌های خۆیان کوردیان چه‌وسانده‌وه، به‌لام ئیمه‌ به‌شێوه‌یه‌کی مه‌ده‌نیانه‌ و یاساییانه‌ رووبه‌روویان ده‌بیینه‌وه و هه‌ر به‌و ئاراسته‌یه‌ کاری خۆمان ده‌که‌ین.

دیاره‌ بۆ رۆژی دادگاییکردنی نه‌نجامده‌رانی کاره‌ساتی نه‌فاله‌ لیژنه‌ی (داکوکیکردن قه‌ره‌بووکردنه‌وه‌ی نه‌فاله‌کراوه‌کان) که‌ به‌نده‌ش تیا به‌ نه‌ندام کاری باش کراوه‌ له‌و ۳۶ پارێزهره‌ که‌ ئیستا بوونه‌ ۳۹ پارێزهر شه‌ه‌ش پارێزهرمان ناماده‌کرد بۆ نه‌وه‌ی له‌ به‌غدا ناماده‌ین له‌ کاتی دادگاییکردنه‌که‌ خۆشه‌ختانه‌ توانیمان به‌بچ هاوکاری و پشتگیری هه‌چ که‌س و لایه‌نێک ئەم کاره‌ نه‌نجامیدین، به‌لام له‌ به‌غدا دکتۆر (به‌ره‌م) هاوکاری باشی پارێزهره‌کانی کردبوو له‌ رووی ئاسانکاری هاتووچوو شوینی مانه‌وه‌یان.

خه‌لک باسی نه‌وه‌ ده‌که‌ن له‌ شه‌قامی کوردی که‌ گوايه‌ شاهیده‌کان باش نه‌بون، به‌لام نه‌وانه‌ شه‌هید نه‌بون به‌لکو نه‌وان سکالانووس بوون نه‌ک شه‌هید جارێ تۆره‌ی شه‌هیده‌کان نه‌هاتوووه‌ خسته‌رووی به‌لگه‌کان ماوه‌ خه‌لک و ده‌زان هه‌ر یه‌ک دانیشسته‌، شالاوه‌کانی نه‌فاله‌ رۆر فراوانه‌ و ولایتیک وێرانکراوه‌ ده‌کرێ ده‌یان دانیشتنی تر نه‌نجامیدریت، چونکه‌ تاوانباران هه‌ر نه‌و (۷) که‌سه‌ نییه‌. باسی نه‌وه‌ش ده‌کرێ که‌ گوايه‌ پارێزهره‌کانی کورد بچ هه‌بۆ بوون، به‌لام له‌ راستیدا هه‌شتا ده‌وری پارێزهرانی کورد نه‌هاتوووه‌ هه‌رچه‌نده‌ به‌شداری باشیان کرد بۆ نمونه‌ گۆپینی وه‌رگه‌بهره‌که‌ له‌سه‌ر داوا‌ی پارێزهرانی کورد بووه‌ له‌ رووی یاساییشه‌وه‌ به‌شداری پارێزهرانی کورد له‌ چوارچێوه‌ی یاسادا بووه، بۆیه‌ هه‌موو نه‌ندامانی دادگاکه‌ ده‌ستخۆشیان لێ کردون له‌ هه‌مانکات مام جه‌لال پیتیانی گوتبوو رووی پارێزهرانی ئیراقستان سببی کرد. نه‌گه‌ر خه‌لک و بزانی پارێزهرانی سه‌دام تاوانباره‌کان به‌هه‌تێز نه‌مه‌ قه‌ت وانییه‌ نه‌وان هه‌یچیان به‌ده‌سته‌وه‌ نییه‌ په‌له‌قاژه‌یانه‌ و ده‌یانوه‌ی بینه‌ به‌ره‌به‌ست له‌به‌رده‌م دادگادا بۆ که‌سه‌بکردنی کات یان گۆپینی رێه‌وی

دادگاکه‌ به‌لای ئێران و شتی تر. کاتی پارێزهری سه‌دام به‌ (سید الرئیس جمهوری) ناوی سه‌دام ده‌بات سه‌رۆکی دادگا لیبی توره‌ ده‌بچ پیتی ده‌لی تۆ ئسۆلی دادگا نازانی بۆچی نالیی تاوانبار له‌ وه‌لام ده‌لی من نازانم مه‌له‌فه‌که‌م نه‌خویندۆته‌وه‌ نه‌مه‌یه‌ وه‌لامی نایاسایی پارێزهرانی سه‌دام. یان ده‌کرده‌نی پارێزهرانی سه‌دام مانای نه‌وه‌یه‌ که‌ نه‌وان هه‌یچیان بچ نییه‌.

له‌لایه‌کی تر له‌ کاتی قسه‌کاتی تاوانباران دانانی زۆری تیا به‌ تاوانه‌کان که‌ تۆمار ده‌کریت و ده‌سته‌ی دادگا لیکۆلینه‌وه‌ی له‌سه‌ر ده‌که‌ن و اش باشه‌ پارێزهرانی کورد له‌سه‌ر قسه‌ی تاوانباران به‌شداری نه‌که‌ن بۆ نه‌وه‌ی به‌رده‌وامین له‌سه‌ر دانانه‌کان له‌ناو قسه‌کانیان.

لیژنه‌ی داکوکیکردن و قه‌ره‌بووکردنه‌وه‌ی نه‌فاله‌کراوه‌کان ژوویریکی عه‌مه‌لیاتی دامه‌زراندووه‌ و که‌ هه‌میشه‌ له‌ رێگای نه‌نته‌رینیت و ته‌له‌فۆن په‌یوه‌ندی به‌ پارێزهرانی به‌شداریبوو بکات له‌کاتی به‌رپه‌وه‌چوونی دادگاییکردنه‌که‌ و چاودێری کردنی دادگاکه‌ له‌ رێگه‌ی ته‌له‌فزیۆنه‌کان و ده‌ستنیشانکردنی خاله‌ لاوازه‌کان.

له‌ پارێزگای ده‌وکیش شاکر نه‌تروشی هاوکارمان له‌نیو دوو پارێزهدا نهم بۆچونه‌ی وه‌رگرتوه‌.

پارێزهر: مه‌هدی بیسفی

ب دیتنا من شێوی بریتفه‌رنا دادگه‌هێ بچ باشه‌ "هه‌رچه‌نده‌ بته‌نی سێ روینشت بچین هاتینه‌ کرن لێ د باشن و وه‌رگه‌یران ژێ باشه‌ چنکو نه‌و براده‌ری بکاری وه‌رگه‌یرانێ رادبیت" نه‌و بخۆ پارێزهره‌ و خودان شیانه‌ ژێ. لێ تیبینیا من نه‌وه‌ به‌ری دادگه‌هه‌کردنا (سه‌دام) ی ب حه‌فته‌یه‌کی ژ نوی داخواز ژ هه‌ده‌ک پارێزهرن ده‌وکێ کرن کو به‌هه‌ین بینه‌ دیده‌قانی خه‌یزانین نه‌فاله‌سویان و به‌ره‌قانیی ژێ بکه‌ن " ژ به‌ر نه‌بوونا ده‌می پتیوست گه‌له‌ک پارێزهران کو دقیان به‌ره‌ه‌ف بچ نه‌شیان بچن..

پارێزهر/ ره‌زقان حه‌بیب تۆفی

دادگه‌هه‌رگه‌له‌ک باش بریتفه‌ر دچیت و هه‌تا نوکه‌ مه‌ چ تیبینی له‌سه‌ر نیین. ب ته‌نی من دقیت بچم کو دقیبا (شاهد) ین باشتر هاتبانه‌ به‌ره‌هه‌فکرن "هه‌ر چه‌نده‌ مه‌ ل ده‌وکێ (شاهدین) باش بچین هه‌ب لێ دقیت هه‌می پیکفه‌ د باش بان" و ده‌ره‌ی شێوی وه‌رگه‌یرانێ ژێ ب دیتنا من ژ تالیی یاساییشه‌ نه‌و وه‌رگه‌یران نه‌ گه‌له‌کا سه‌ره‌فته‌یه‌...

به‌رێز مه‌مه‌د مسته‌فا نه‌حه‌مدیش له‌م باره‌یه‌وه‌ گوتی: تا ئیستا گه‌وره‌ترین تراژیدیا که‌ به‌سه‌ر مرۆڤایه‌تیدا هاتبچ ده‌توانین بلین نه‌فاله‌ کردنی کورده‌ که‌ رۆژیمی به‌عس له‌ هه‌شتاکانی سه‌ده‌ی ۲۰ نه‌نجامی دا.

نه‌فاله‌ تاوانیکی وا مه‌زن و به‌ربلاوه‌ له‌گه‌ڵ نه‌و هه‌موو په‌رده‌پۆشیه‌ی که‌ نه‌نجامده‌رانی (له‌ رۆژیمی به‌عس) بۆیان کردووه‌ که‌س ناتوانن بیه‌شاریته‌وه‌، ته‌نانه‌ت سه‌روشت له‌ (بوسه‌یه‌ و نوگره‌ سه‌لمان و هه‌زه‌ر) هه‌زه‌ر ناکه‌ن له‌و شایه‌دیه‌ و ناتوانن هه‌تا سه‌ر بن گومی بکه‌ن.

ته‌بیه‌ته‌ی دونیا هه‌روا بووه‌ مرۆڤ به‌ مردن ون ده‌بچ، به‌لام نه‌فاله‌کان به‌ مردن ئاشکرا ده‌بن. که‌له‌ سه‌ر و ئیسک و په‌روسکیان و جلوه‌ره‌گیان ده‌بته‌وه‌ شایه‌دحه‌ال و شایه‌دعه‌یان وه‌ هه‌رده‌م له‌ زیندوووه‌کان زیاتر به‌لگه‌یان پتییه‌. بیابانه‌کانیش تا رۆژی مه‌حشهر شایه‌دن و ناتوانن حاشا له‌و تاوانانه‌ بکه‌ن که‌ له‌سه‌ر پشیمان نه‌نجامدراوه‌.

راسته‌ ده‌لین شه‌هیدان نه‌مرن، به‌لام من تا ئیسکو په‌روسکی نه‌فاله‌ کراوی کوردم نه‌دیت نه‌مه‌ده‌زانی زیندووی شه‌هید چۆنه‌ و ته‌عه‌قولم نه‌ده‌کرد. له‌ ۲۰/۸/۲۱ عه‌داله‌تی خواپی وای کرد سه‌دام و داووده‌سه‌سته‌که‌ی به‌ئیندریتنه‌ دادگا له‌سه‌ر تاوانی نه‌فاله‌کردنی خه‌لکی بچ تاوانی کورد.

بهختیار غفور بالهکی

مهرجیک ئەم ژێردەستانە بە
فەرمانی سەرکردهکانیان ئەم
تاوانانەیان ئەنجام دا. بێت
فەرمانەکان راستەوخۆیان
ناراستەوخۆ بێت و ئەگەر
سەرکرده و بەرپر سەکان
دەسلاتی خۆیان بەگەر
نەخست بۆ روونەدانی تاوان
ئەوا بە بەرپر سەکان دەژمێردرێن
چونکە لەم کاتەدا ئاماژەیکە
بە رازیبوونی ئەم سەرکرده
بۆ ئەنجامدانی تاوانەیکە بەلام
بە شێوەیکە نادیار (ضمنی)

جیا لەمانەش چەندین هۆکاری

دیکە هەن بۆ بەرپر سەریهتی تاوانکاری که له دادگای ناوبراو ئاماژە
پێکراوه لەمانەش:

۱- سەرکردهی سەربازی یان ئەو کەسە بەکاری سەرکردهی
سەربازی هەڵدەستێ بەرپر سەریه لهو تاوانانەیکە دادگا بەتاوانی
ژماردوون و لەلایەن ئەو هێزانە ئەنجام دراوه که سەرپر شتی دەکات و
ئەگەر سەرکرده که وای نیشاندا که بەشێوەیکە رەها سەرپر شتی
هێزەکانی نەکردهووە یان بە فەرمانی ئەو و سەرپر شتی ئەو دانیبیه ئەوا
لەم کاتەش بەرپر سه چونکه:

م- سەرکردهی سەربازی دەبێ بزانی یان زانیاری هەبێ که هێزەکانی
کاری تاوانباری له جێگایەک ئەنجام دەدەن بەهۆی بارودۆخی ناوچه که.

ب- ئەگەر سەرکرده که هیچ کاریکی ئەنجام نەدا بۆ راگرتنی ئەم
تاوانانە له رووی لێپرسینهوه له روودانی ئەم تاوانکارییانە.

۲- سەرکردهی سەربازی بەرپر سەریه له تاوانی سەرکرده مهیدانییهکان
ئەگەر هاتوو وای نیشاندا که دەسلاتی بەسەر هێزەکانی نەماوه له بەر
ئەوهی گوێبێ نەداووته هەندیک زانیاری که ئاماژە به روودانی تاوان و
یان کاری پێوستی ئەنجام نەدا بۆ راگرتنی ئەم تاوانکارییه.

بۆیه به وردبوونهوه له ناوهڕۆکی هەر دوو مادهی ۲۷ و ۲۸ ی یاسای
بنهڕەتی دادگای رۆما ئەو راستییه دیاره که دادگای ناوبراو هیچ بونیک
بۆ سیفەتی رەسمی ناژمێریت بۆ سووک کردن یان سزاندانی سەرکرده
سەربازییه بالاکان لهو تاوانانەیکە سەرکرده مهیدانییهکان ئەنجامی
دەدات بۆیه ئەو تاوانانەیکە سەدام و سەرکرده سەربازییهکانی دیکەي بالا
که ئەمڕۆ له قەهەزی دادوهریین ئەوا سەرجه میان ناتوانن به بیانی
سیفەتی رەسمی پێشویان که سەرکردهی گشتی هێزه چه کدارهکان یان
وهزیری بەرگری یان سەرکردهی ههوانگری سەربازی بونه ئەوا له
تاوانەکان دەرچن بەلکو ههموویان بەرپر سەریه سەرکەین له روودانی
تاوانی ئەنفال و گشت تاوانەکانی دیکە و بۆیه هەر بریبسانووبەک و
دفعەیک که پارێزەرەکانیان لەم بواره دەخه بەردەم دادگا ئەوا هیچ
کاریگه ریبیهکی نییه له سەر پرتهوی دادگا و دهره نجامهکانی.

عدهالت عومەر صالح چالاک له باری ئەنفال

پێش ئەوهی بچمه ناو ناوهڕۆکی باهتەکه کورته باسێک له سەر
ئەنفال دهکەم، بەدرێژای مێژوو کوردان به گشتی له سەر خاک و ولاتی
خۆیان دووچاری سیاسەتی غەدرلێکردن و چهوساندنەوه له ناوبردن

ئێمەي کورد به دەسلاتی کوردیشهوه له یهکەم دامەزراندنی
حکومهتی کوردستان له ۱۹۹۲/۷/۴ چاوهڕپێ ئەو رۆژه بووین بەلام
دوای ۲۰۰۳/۴/۹ ئومێدمان بهو هیوايه مسۆگه رتر بوو.

دەلێن دەمێکی زۆرە یاساناسان و سوورزانانی نێودهسلاتی کوردی
خهریکی ئامادهباشی و ئامادهکارین بۆ ئەو دادگاییه هەر نهی تاوهکو به
دەردی سۆتێند خواردنەکهی جەغفەری بهیج ئاگایی بهسەرمان تێنه پەڕی،
بەلام ئەوهی له دادگاییه کهی ۲۰۰۶/۸/۲۲ بینیمان ئەوه پەری
خەمساردی و ئامادهباشی کوردی بۆ ئەو دادگاییهی پێوه دیاربوو.

خۆ سەدان و باقی تاوانباران له یهکەم چرکهی دادگاییه که تفیان بۆ
قوت نەدەدرا، بەلام له ناوه راسته کهی زۆر به لاف و گهزافه وه دهیان
روانییه مهسه له که. سەدام له وه دهرسا دهستو قچ و هه رچی لهو
ژووهی به موعجیزه لێی قیت بنهوه و شایه دی له سەر بدن به زمانیکی
رێکۆرهوان ئەوهی له بن بەر په ریه بیهیتنه سەر په ره، بەلام که چی بینی ئەو
شایه دهی له بهرامبهری به جلی مرادخانی وهستا بوو هیچی وای لهو
مه رگه ساتانه یی نەما بوو سەر په رای ئەوهش لهو هه موو په رۆ فیسۆزانەي
یاسا و زمان له کوردستان ئەو کوردی نهزانه و عه ره یی نهزانه یان له
کوێ هینابوو کوردبو یانه وه رگێر له دادگا؟ که زۆر له وه رگێری
کتیبه کانی پرۆگرامی په روه رده و خوتیندن دهچوو، من دهزانم دادگاییه که
دەسلاتی دادوهری کوردستان به پێوهی نابات، بەلام بۆ ئاماده کاری هه ق
وانیه بهو راده یه لێی بیخه بهر بین و ئەو هه له مێژوو ییه ش به هه دەر
بچێ. ده بێ ئەوهش بزانی دهوله تی ئیسرا ئیلی حازری به ره همی ئەنفالی
جوله که یه له جهنگی جیهانی دووه ما که تێستاش تاوانیکه به
زیندوویی راگیراوه و ده لێی دویتێ روویداوه.

بەلام ئەوه نده ده لێم خوا خهیری قوربانییه کا ئمان بنوسێ چۆن کاتی
خۆی خۆیان بوونه سووته مه نی ئەو پرۆسه به د ناوه ئاواش تێستا ده بێ
مشووری (مورافعه) و دادگاییه سەدام و عه لی کیمیای له ئەستۆ
ئەوانا بێت.

تو خوا ئەنفالەکان لهو دونیاش له بیرتان نه چێ له مه حکمه می خوایی
شایه دیه که ی ئەویش هەر خەمی ئێوه یه به ته مای زیندووه کانی سەده ی
بیستوه که مه بن ئیمه غه می شتی ترمانه. بەلام ناشی نهزانی ش هه تا
سەر خوا نایگێرێ.

بهختیار غفور بالهکی ماستر له یاسای تاوانکاری

به گه رانه وه بۆ سیستمی سهر کهی دادگای رۆما به دیارده که ویت که
دادگای ناوبراو و به پشت به ستن په ناوه رۆکی مادهی (۲۷) له په روه ی
خۆیدا جهخت له وه ده کاته وه که سیفەتی رەسمی ناییتنه هۆکار بۆ
دورخستنه وه ی بهرپر سەریه تی تاوانکاری تاکه کان لهو کارانه ی که
ژێرده سلته کانیان یی هه لده ستن به لکو ئەم بیانووه ناییتنه پاساو بۆ
سووک کردنی رێژه ی تاوانه که ئیتر به یی گوێدانه ئەوه ی تاوانباره که
سەرۆک ده ولت یان حکومهت بێت یان هەر ئەندامێک بێت له
حکومهت یان په رله مانی هەر ولاتی که به شێوه یه کی دیکه دادگای
ناوبراو بروای به هیچ پارێزراوه یه ک (حصانه) یه کی نیشتمانی یان
نێوده ولته تی نییه بۆ لێپرسینه وه و سزادانی ئەو سەرکرده انە ی که بریاری
تاوانکاری دهره ق به مرۆفایه تی ده دهن ئەوه تانی له ماوه ی (۲۸) هه مان
سیستمی دادگای ناوبراو زۆر په روونی ئەو راستییه به دیار ده خا که
سەرکرده و بهرپر سه سەربازی و مه ده نییه کان بهرپر سن لهو کارانه ی که
ژێرده سلته کانیان ئەنجامی ده دهن و تاوان به پێی سیستمی دادگا به

بونه ته وه، له كوردستاني عيراقيشدا رژيمه يهك له دوايه كه كاني ته و
ولاته به به رده وامي و نه پچراوه يي له سهر كوت كردن و داپلوسيني ته و
نه ته وه سته مديده به دا بونه به هه موو شپوه و ريگايهك ويستويانه
ناسنامه ي نه ته و ايه تي بسړپه وه، هه لبه ته ته و كرده شيان به به رنامه و
پروگرامي تاييهت بووه و ستراتيجيهت و تاكتيكي گونجاو و
له باريشيان بو دارشته وه. راگواستني به كومه لي خه لكي كورد له سهر
زیدی باب و باپيرانيان و پراكتيزه كردني سياسته تي به عه ره بركردني
ناوچه كورد نشينه كان به هيناني هاوولاتي عه ره ب پاداشت كردن و
دايين كردني خانوو دارايي بويان و تيكدان و روخاندني گوند و
ديها ته كان و كيما باران كردني شارو شارو چكه كاني كوردستان له سوران
هه تا بادنيان به تاييه تي
شاري هه لجه ي
شه هيد، كه له چاو
چوقانتيكدا زياتر له
(۵۰۰۰) پينچ هزار
كس به گزاي
قه ده غه كراوي
كيماوي خنكيان و
به ده يان هه زاراني
ديكه ش بريندار بوون
و كه تاوه كو ئيستاش
ئاسه واره كاني ته م گازه
كيماوي به رده و اوه و
خه لكي ته و ناوچانه
به ده ستيه وه ده نالين
زنجيره يهك له
دوايه كه كاني ته و
تاوانانه ن. وه لي لوتهك
و تروپكي هه موونه و
تاوانانه خو ي له
(نويه راسيوني نه نفال)
دايينيه وه. كه به
پروگراميكي
دارتيراوي پيش
وه ختي رژيمي عيراق
به رتپوه چوو به لي
تاوانتيك كه چهند
مانگيكي له (۲۳)

بونه ته وه، له كوردستاني عيراقيشدا رژيمه يهك له دوايه كه كاني ته و
ولاته به به رده وامي و نه پچراوه يي له سهر كوت كردن و داپلوسيني ته و
نه ته وه سته مديده به دا بونه به هه موو شپوه و ريگايهك ويستويانه
ناسنامه ي نه ته و ايه تي بسړپه وه، هه لبه ته ته و كرده شيان به به رنامه و
پروگرامي تاييهت بووه و ستراتيجيهت و تاكتيكي گونجاو و
له باريشيان بو دارشته وه. راگواستني به كومه لي خه لكي كورد له سهر
زیدی باب و باپيرانيان و پراكتيزه كردني سياسته تي به عه ره بركردني
ناوچه كورد نشينه كان به هيناني هاوولاتي عه ره ب پاداشت كردن و
دايين كردني خانوو دارايي بويان و تيكدان و روخاندني گوند و
ديها ته كان و كيما باران كردني شارو شارو چكه كاني كوردستان له سوران
هه تا بادنيان به تاييه تي
شاري هه لجه ي
شه هيد، كه له چاو
چوقانتيكدا زياتر له
(۵۰۰۰) پينچ هزار
كس به گزاي
قه ده غه كراوي
كيماوي خنكيان و
به ده يان هه زاراني
ديكه ش بريندار بوون
و كه تاوه كو ئيستاش
ئاسه واره كاني ته م گازه
كيماوي به رده و اوه و
خه لكي ته و ناوچانه
به ده ستيه وه ده نالين
زنجيره يهك له
دوايه كه كاني ته و
تاوانانه ن. وه لي لوتهك
و تروپكي هه موونه و
تاوانانه خو ي له
(نويه راسيوني نه نفال)
دايينيه وه. كه به
پروگراميكي
دارتيراوي پيش
وه ختي رژيمي عيراق
به رتپوه چوو به لي
تاوانتيك كه چهند
مانگيكي له (۲۳)

رائيد جوحى سهرۆكى دهسته ي ليكولينه وه:

**سه دام توومه تباره و هه ر به و ناوه شه وه ده چيته هو لي دادگا نهك به
سيفه تي سه رۆك كو ماري عيراق**

دادوهر رائيدي جوحى سهرۆكى دهسته ي ليكولينه وه له دادگاي بالاي تاوان له عيراق، كه تاييه ته به
دادگايي كردني سه دام و داروده سته كه ي رايگه ياند كه وا هو ي گوراني هه لسوكه وتي سه دام له ناو
دادگادا بو ته وه ده گه رتپه وه كه ئيستنا ناوبراو ته وه هه سته ي له لا دروست بووه كه ته وه به سيفه تي
تومه تبار ده هينريته دادگا نهك به سيفه تي سه رۆك كو ماري عيراق.
جوحى له ليدوانتيكدا بو "شه رقولنه وسه ت" رايگه ياند: له كاتي ليكولينه وه كاندا له گه ل سه دام
"هه ولتم ده دا بو ي روون بكه مه وه كه ته وه تومه تباره و هه ر به و ناوه شه وه ده چيته هو لي دادگا،
سه ده داميش له گه ل خو يدا ته وه راستيه ي باش ده زاني، به لام ده به ويست له به رده م كامير كاندا به هو ي
وتاره سياسيه كاني راي گشتي بگوريت.
هه روه ها جوحى روونيكرده وه كه سه دام ئيستنا وزي له و سروسشته هيتاوه و وهك تومه تباريكي
له دادگادا هه لسوكه وت ده كات.
له درتپه ي ليدوانه كانيدا دادوهر جوحى ستايشي رولي دادوهر عه بدوللا عه لي عامري كرد و
له مباره به شه وه دووپاتيكرده وه كه دادوهر ي ناوبراو له دانيشتنه سه ره تاييه كاني كيشه ي نه نفالدا
سه لماندوويه تي كه به هو ي شاره زايي و قولبوونه وه له كاره كي خو يدا ده تواني به شپوه به كي ياسايي
و زيهر كانه دادگاييكرده كه به نارامي به رتپه بيات.
له وه لامي پرسيا رتيكدا كه كي تاوانباري يه كه مي كيشه ي نه نفال، رائيدي جوحى گوتي: له بواري
دادوهر يدا، تاوانبار تاوانباره و شتيكي وا له ئارادا نيه به كه كي تاوانباري يه كه م و كي هي دوومه م،
به تاييهت له كاتيكيكه كه گشت ته وه تاوانبارانه به يهك تاوان ره وانه ي دادگا كراون كه ته ويش
تاواني قر كردن و نه نفال كردني گه لي كورده.
هه روه ها گوتي: له كاتي گو يگرتم له شكاتكار و شاهه ته كان، بو م ده ركه وت كه كه سو كاري
نه نفال كراوه كان عه لي كيماوي و سه دام حوسين به تاوانباري سه ره كي داده نين به لام له دادگادا
گشت تومه تباران وهك يهك سه ير ده كرين.

كه به ر له نويه راسيوني نه نفالي سالي ۱۹۸۸ دا پيشترش سياسه تي
جينوسايدي كوردان به چهند شتوازيكي نه نجامدراوه. ته وه ته له سالاني
حه فتا كاني سه ده ي رابردو دا به ده يان هه زار هاوولاتي كوردي فه يلي
شونيز كران و له سالي ۱۹۸۳ دا زياتر له (۸۰۰۰) هه شت هه زار
هاولاتي بارزاني به پرو سه يه كي دارتيراوي رژيمي عيراق بي سه ره و
شوينكران و ئيستاش به دروستي نازانيت چاره نوسيان چي به ؟

دياره كوومه لگه ي نيوده وه تي و نه ته وه يه كگرتوه كان (UN) و
ولاته زله ييز و بالاده سته كان به پرسيا ري يه كه من به رامبه ر رووداني ته و
تاوانه بي و تينه به، بيگومان دا به ش بووني جيهان له و كاتدا به سه ر دوو
جه مسه ر (بلوكي روزه هلات و روزه تاوا) و به يهك گه يشتنه وه ي
به رزه وه ندييه كان
هو كاري سه ره كي بوون
بو دا پو شين و
شمار دنه وه ي ته و
تاوانانه. وه لي ته مپرو
دواي ته وه هه موو
گور انكاري و
روودا وانه ي كه هاتنه
پيشه وه و له دواي
پرو سه ي نازادي عيراق
و ئاشكرا بوون و
دو زيننه وه ي سه دان
گوري به كو مه لآ كه
به لگه ي واقعيه ن له
سه ر ته و تاوانه، بو به
پيوسته له كاتي
دادگايي كردني
تاوانباران فاي لي
نه نفال بي سه تبه
گه وره ترين كه يسي
سه ده ي رابردو له سه ر
جينوسايد هه ول
بدرت كو مه لگه ي
نيوده وه تي به
تاييه تي
نه ته وه يه كگرتوه كان
(UN) زياتر بايه خ
به م پرسه وه بده ن و له

بنج و بنه واني بكونه وه و هه ولا بو به (نيونه ته وه يي كردني كاره ساتي
نه نفال) بدرت و پاش دادگايه كه ش ده سته جي قوربانيان و زبان
ليكه وتواني قه ره بوو بكرتپه وه، به تاييه تي له و ساوه يه دا هه روهك
بينيمان چون نه ته وه يه كگرتوه كان (UN) ره زامه ندي خو ي نيشاندا له
سه ر قه ره بوو كور دنه وه ي خي زاني گيراوه كرتپيه به كان كه ژماره يان ته نها
(۶۰۲) كه سه و بري (۱۶۱) مليون ديناريان بي درا. كه كاتي خو ي
له كاتي داگير كردني كويت له سالي ۱۹۹۰ له لايه ن رژيمي عيراق
گيرا بوون تاواش خي زاني (۱۸۲۰۰۰) هه زار كه س قه ره بوو بكرتپه وه.
هه ر نا بو ته وه ي كه مي ك له مه ينه تي و ته نگ و چه له مه كانيان كه م
بكرتپه وه، هيوادارم با به ته كه م هه وليكي بيت بو ته م مه به سته.

يشوبات تا ۶ ئه يلولي (۱۹۸۸) له هه شت قوناغي جيا جيا دا به به رچاوي
ولاتاني جيهان و كوومه لگه ي نيوده وه تي و نه ته وه يه كگرتوه كان و
(UN) و ريخراوه كاني مافي مره ت رويداو زياتر له (۱۸۲۰۰۰)
سه ده وه شتا و دوو هه زار هاوولاتي كوردي سيفيل تي اي دا شونيز كران و
زياتر له (۴۵۰۰) گوند و لادبي كوردستانيش ته فرو تونا كراو
سو تيندران كه به سياسته ي خاك سو تان دن ناوزه ده كريت "هه روه ها
گه رانه وه بو سيسته مي عبويه (واته كرين فرو شتنه يه نده) بازار گاني به
نافره ت و مندالاني كورده كرد. به لام به داخه وه كه سيك دهنگي
ليونه هات و دنيا لي بي دهنگ بوو، ته نانه ت روو ناوه رۆكي ته م
تاوانه بي و تينه به له گه لا ئاستي گه وره يي و درنده ي نه بوونه كه رسته و
هه ويني ده زگا كاني راگه يان دن و نه ورژينران، پيوسته ته وه ش بگوتريت